

Brez javnosti

Zgodovina drvi. Tisočletja se je trudno vlekla skozi čas, zdaj pa se ji začenja muditi. To se je pokazalo te dni. V komaj nekaj več kot 24 urah so se dogodile tri stvari, ki bodo gotovo odločilne važnosti za nadaljnjo usodo Evrope in vsega sveta in katerih končnega učinka še nikakor ni mogoče predvideti, ker leži verjetno še v daljni bodočnosti. Ti trije usodni dogodki so bili prevzem vlade v Veliki Britaniji po laburistih, odstavitev Hruščova in razstrelitev kitajske atomske bombe.

Prvi in tretji teh važnih dogodkov sta bila predvidljiva in tudi predvidena, medtem ko je drugi — padec Hruščova — kot bomba vsekaj v svet in pretresel vse. Ničče ni niti slutiti, da se pripravljaja kaj takega, in tako se je ob tej priložnosti ponovno pokazalo, kako svet pravzaprav zelo malo ve, kaj se dogaja v notranjosti ogromnega sovjetskega imperija, za tisto ograjo, za katero je nekdo iznašel izraz »železna«, a ki je v resnici še vse bolj nepredirna, ker je psihološka. Še enkrat se je zgodilo, da jemljemo na znanje usodno odločitev, ki je padla v Kremlju, ne da bi jo razumeli in ne da bi mogli vsaj s približno gotovostjo sklepati na njene vzroke.

Kakšni so interesi, ki so zahtevali in povzročili padec Hruščova? Pomeni to preobrat v smeri novega stalinovstva, novega otrpnjenja duhovnega življenja v Rusiji, v smeri novega zamrznjenja vseh v resnici svobodoljubnih in duhovno ustvarjalnih sil? Ali so vrgli novi veljaki Hruščova zato, da bi pripomogli k hitrejši zmagi teh sil? To so vprašanja, na katera še ni mogoče odgovoriti. Verjetno pa je, da je bil glavni vzrok spor s Kitajsko. Novi veljaki so verjetno predstavniki tiste struje v sovjetskem in svetovnem komunizmu, ki se boji dokončnega razkola v svetovnem komunističnem gibanju, ker vidi v takem razkolu glavno nevarnost za učinkovito akcijo in dokončno zmago komunizma v svetu. To še ne pomeni, da zagovarjajo stalinistično tezo nasproti Hruščovovi. Pač pa nočejo dopustiti, da bi rusko-kitajski spor ohromil komunistično revolucionarno in prekratno akcijo v svetu. Razkol komunističnega tabora v dve veliki sili, Rusijo in Kitajsko, ki bi se sovražili in se pulili za satelite, bi pomenil pravo katastrofo za svetovni komunizem. Poleg tega bi predstavljala sovražna Kitajska tudi čisto realno nevarnost za obstoj Sovjetske zveze, ker bi težila za tem, da ji zlepa ali zgrda, s podjarjanjem leninističnih načel o samoodločbi narodov ali z vojno iztrga srednjo Azijo in vzhodno Sibirijo. Sovjetska zveza pa je v tem pogledu občutljiva, kot mnogonacionalna država. Z odpadom azijskih republik in ozemelj bi nedvomno prišlo tudi do odpada tujenarodnih delov sovjetske države v Evropi, bivših baltskih držav,

(Nadaljevanje na 3. strani)

KAKO SO VRGLI HRUŠČOVA

Zadnje dni se je zvedelo nekaj podrobnosti o tem, kako so člani prezidija sovjetskega CK vrgli Hruščova. O tem je najnatančneje poročal nemškemu dnevniku »Die Welt« njegov moskovski dopisnik Heinz Schewe.

Zaroto proti Hruščovu so po teh vesteh začeli kovati že februarja, ko sta se Hruščov in Suslov prvič spopadla v prezidiju centralnega komiteja partije, ki se je spet enkrat sestal z namenom, da bi razpravljala o sporu s kitajskimi komunisti. Suslov je prebral na seji poročilo, ki je vsebovalo zelo hude obtožbe proti Pekingju, in Hruščev je predlagal, da bi poročilo Suslova takoj objavili v tisku. Suslov pa se je temu uprl in z njim je potegnili večina članov prezidija. Hoteli so, naj bi rajši še enkrat poskusili doseči od Mao Tse Tunga, da bi pristal na prekinitev polemike med obema partijama, nakar naj bi obnovili čez čas diskusijo v bolj mirnem in objektivnem tonu.

POSAL JE ADŽUBEJA V NEMČIJO

Hruščov se je uklonil večini, vendar pa je postal nervozen. Hotel je odstopiti, a so ga pomirili. Suslov mu je dejal, da glasovanja, pri katerem je ostal v manjšini, ne sme smatrati za znak nezaupanja do sebe.

Nekaj dni pozneje se je želel Hruščov sestati v Leningradu s Titom, ki je bil tedaj na uradnem obisku na Finskem. Tito je sprejel njegovo povabilo na razgovor. Hruščov se je brez navzočnosti drugih dolge ure razgovarjal s Titom in nihče v sovjetskem prezidiju ni vedel, kaj sta govorila. V vodilni plasti sovjetske partije so začeli kuhati nevoljo zaradi teh čisto osebnih pobud Hruščova. Toda ob koncu marca se je Hruščovov položaj nenadno spet okrepil, ker je Mao Tse Tung negativno odgovoril na predlog Suslova iz meseca februarja za »premirje« v ideološki polemiki, češ da je zamisel za obnovitev pogajanj med obema partijama »nesmiselna«. Prezidij sovjetske partije je tedaj odločil, da se objavi tisto poročilo Suslova v tisku. Res je izšlo aprila v »Pravdi« in v drugih sovjetskih listih.

V začetku poletja se je Hruščov odločil navezati direktne stike z nemškim kanclerjem Erhardom ter je naročil svojemu zetu Adžubeju, naj sondira teren v Bonnu in pripravi njegov obisk za prve tedne v oktobru. Adžubej se je, kot znano, res podal v začetku avgusta v zahodno Nemčijo na formalno povabilo dveh velikih nemških dnevnikov. Njegov obisk (v spremstvu žene, Hruščovove hčerke) je imel v Nemčiji velik odmev in mnogi so upali, da bo prišlo do plodnejšega dialoga s Sovjeti glede rešitve nemškega vprašanja. Adžubej pa je postal doma tarča zavistnežev. Od tedaj so se začeli množiti dogodki, ki so imeli ne-

gativen pomen za Hruščova. Mikojan je prevzel funkcijo državnega poglavarja in Brežnjev je postal podpredsednik vlade. Septembra je prišlo do skrivnostnega napada na zahodnonemškega dip'omata Schwirkmanna, ko je ta obiskal neki stari samostan v Zagorsku. Atentat pa se da razložiti, če je imela neka skupina v vodstvu sovjetske partije namen preprečiti potovanja Hruščova v Bonn.

POSTAJAL JE VEDNO BOLJ OSAMLJEN

Zadnji čas se je znašel Hruščov vedno bolj osamljen. Japonskim politikom je nepričakovano omenil strašno novo orožje, s katerim baje razpolaga Sovjetska zveza. 30. septembra se je odpeljal na prigovarjanje svojih »prijateljev« na počitnice v Soči ob Črnem morju, da »bi si odpočil«. Pred odhodom je poklical v Moskvo skupino gospodarskih funkcionarjev ter jim postavil skoraj senzacionalno zahtevo po takojšnjem povečanju proizvodnje potrošnega blaga in po zmanjšanju proizvodnje »baznih« industrij. Zaradi enake zahteve so vrgli pred desetimi leti Malenkova in tudi zdaj je bila to kaplja, ki je povzročila, da je čaša prekipela. Njegov oddih v Sočiju so izkoristili člani prezidija centralnega komiteja za zaroto. Iz Novega Delhija so poklicali tudi veleposlanika Benediktova, enega najbolj zagrizenih nasprotnikov Hruščova. Hruščovove pristaše v centralnem komiteju pa so pustili v popolni nevednosti o svojih namenih. Sestali so se v največji tajnosti.

NIHČE SE NI ZAVZEL ZANJ

Medtem ko je »Vozhod« krožil okrog Zemlje, je Suslov naročil 57-letnemu funkcionarju Vladimiru Ustinovu, naj se odpelje v Soči in privede Hruščova v Moskvo. Še pred odhodom Ustinova pa so se nasprotniki Hruščova v prezidiju prepričali, če imajo večino tudi v centralnem komiteju. Medtem ko je Hruščov 13. oktobra govoril s francoskim ministrom Palewskim, je prispel v Hruščovovo vilo Ustinov, baje v spremstvu petih tajnih policistov. Hruščov se je naglo poslovil od Palewskega, češ da mora zaradi kozmonavtov in sprejema na čast kubanskega predsednika Dorticosa takoj odpotovati v Moskvo.

V prvih popoldanskih urah v torek se je vrnil z letalom v Moskvo in se takoj podal v Kremlj, kjer so ga že čakali zbrani člani prezidija CK (devet ali deset oseb). Takoj se je začela seja. Prvi je govoril Suslov. Obtožil je Hruščova, da »z dejanji in nepremišljenimi besedami spravlja v nevarnost enotnost mednarodnega komunističnega gibanja, ker zaostruje polemiko s Kitajsko; da uganja kult osebnosti in nepotizem (Adžubej, ki je moral že odstopiti kot ravnatelj »Izvestij«); da ima manjše komandiranje; da se kot komunistični vo-

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 25. oktobra, ob: 8.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Zajček Lisko«, basen, ki jo je napisala Mara Kalan. Igrajo člani RO., vodi Lojzka Lombar; 12.00 Slovenska nabožna pesem; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi. Urednika Mitja Volčič in Dušan Černe; 14.30 Sedem dni v svetu; 15.00 Znani pevci: Carla Boni in Bing Crosby; 15.45 Pevski zbori Furlanije-Julijske krajine; 18.00 Kino, včeraj in danes, pripravil Sergij Vesel; 20.30 Iz slovenske folklore - Lelja Rehar: »Ta stara je bouna, ta mlada leži«; 21.00 Vabilo na ples.

• PONEDELJEK, 26. oktobra, ob: 12.15 Iz slovenske folklore - Lelja Rehar: »Ta stara je bouna, ta mlada leži«; 18.30 26. oktober 1964 — Deset let pozneje; 19.15 Plošče za vas: 3. quiz oddaja, pripravil Danilo Lovrečič; 20.30 Gaetano Donizetti: Ljubezenski napitek, opera v dveh dejanjih. V odmoru (približno ob 21.40) Opera, avtor in njegova doba, pripravil Gojmir Demšar.

• TOREK, 27. oktobra, ob: 11.45 Neapeljski motivi; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.30 Sodobna italijanska glasba. Sicilski simfonični orkester vodi Daniele Paris; 19.15 Pisani balončki, radijski tehnik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 21.30 Slovenske novele 19. stoletja - Josip Jurčič: »V Voini krajini«; 22.00 Koncertisti naše dežele: Pianistka Clara Lenzuza.

• SREDA, 28. oktobra, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Podobe iz narave; 13.30 Prijetna srečanja, izbor motivov in izvajavcev; 18.30 Slovenski skladatelj dvajsetega stoletja: »Skladatelj Ipavec«, pripravil Dragotin Cvetko; 19.15 Slovensko gledališče na Tržaškem - Adrijan Rustia in Rado Nakrst: »Obnova in vzpon po drugi svetovni vojni«; 20.30 Simfonični koncert orkestra Italijanske Radiotelevizije iz Turina. Vodi Claudio Abbado. Sodeluje pianist Piero Scarpini. V odmoru (približno ob 21.20) Srečanja z našimi umetniki - Milko Bambič: »Slikar Vittorio Bergagna«.

• CETRTOK, 29. oktobra, ob: 11.45 Sodobni italijanski orkestri in pevci; 12.15 V Trstu pred stoletje; 17.20 Iz albuma lahke glasbe, pripravila Susy Rim; 18.30 Kantate in oratoriji; 19.15 Sirimo obzorja - Tradicionalne delavnosti tržaškega gospodarstva: »Zavarovalne družbe«, pripravil Vladimir Turina; 20.30 »Alfie Elkins in njegovo skromno življenje«, radijska prireditev. Napisal Bill Naughton, prevedel Franc Jeza. Igrajo člani RO., vodi Jože Peterlin.

• PETEK, 30. oktobra, ob: 11.45 Mali ansambli; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.30 Jugoslovanski solisti: Sopranistka Danica Škerlec-Pfandler, pri klaviru Livia D'Andrea Romanelli; 19.15 Poglavja iz zgodovine slovenske književnosti - Vinko Beličič: »Red in mladost pesnika Prešerna«; 20.30 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe. Vodi Massimo Freccia. Sodelujeta sopranistka Anna Moffo in tenorist Giuseppe Gismondo. V odmoru (približno ob 21.30): Misli in nazori, pripravil Franc Jeza.

• SOBOTA, 31. oktobra, ob: 11.45 Naš juke-box; 12.15 Pevci na svet; 15.00 Volan. Oddaja za avtomobiliste; 15.20 »Sobota, nedelja in ponedeljek«, igra v treh dejanjih, ki jo je napisal Eduardo De Filippo, prevedel Martin Jevnikar. Igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu, režira Jože Babič; 17.20 Drugi vatikanski koncil. Poročila in komentarji; 18.30 Glasbena oddaja za mladino, pripravil Dušan Jakomin; 19.15 Družinski obzorja. Urednik: Ivan Tbonerschuh; 20.30 Teden v Italiji; 20.45 Slovenski Oktet; 21.00 Vabilo na ples; 22.00 Veliki tuji simfonični orkestri. Berlinski simfonični orkester.

TEDENSKI KOLEDARČEK

25. oktobra, nedelja: Darja, Krizant
26. oktobra, ponedeljek: Demetrij, Evarist
27. oktobra, torek: Antonija, Sabina
28. oktobra, sreda: Simeon, Mila
29. oktobra, četrtek: Ida, Narcis
30. oktobra, petek: Sonja, Alfonz
31. oktobra, sobota: Bolfenk, Lucila

Izdajatelj: »Novi list« d. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Kako so vrgli Hruščova

(Nadaljevanje s I. strani)

čitelj nedostojno vede. Suslov je obtožil Hruščova tudi neuspehov v notranji in zunanji politiki, zlasti krize v poljedelstvu, zaradi njegove manije krčenja »deviške zemlje«. Spričo tega ne preostane drugega, kakor da Hruščov odstopi, je zaključil Suslov.

Hruščov je molče poslušal, nato pa je v dolgem govoru jezno pobijal o'bdolžitve in pri tem obsipaval Suslova tudi z žaljivimi izrazi. Ta je obrnjen k ostalim zamrmral: »Vidite, tovariši, da je nepopoljšljiv, zato nima smisla, da bi še razpravljali z njim.« Sledilo je glasovanje, ki je izpadlo poponoma negativno za Hruščova. Ta je tedaj zahteval sklicanje centralnega

PAPEŽ V INDIJO

Zdaj je že gotovo, da se bo papež udeležil evharističnega kongresa v indijskem mestu Bombay. Pavel VI. je sam potrdil to novico med slovesno proglasitvijo 22 svetnikov iz Ugande. Kongres bo med 28. novembrom in 6. decembrom. Sveti oče bo odletel z letalom 3. decembra iz Rima. Povratek je določen za dan 7. decembra zjutraj. Med svojim bivanjem v Bombay bo papež sprejel predstavnike vseh veroizpovedi v Indiji, tudi animistov, ki so na najnižji stopnji religije. Papež je napovedal v baziliki sv. Petra, da mora slediti kot misijonar božjemu ukazu: »Pojdite in govorite vsem narodom«. Iz Indije bo papež naslovil na vse človeštvo poslanico s pozivom za boj proti lakoti in za mir na svetu.

NOBELOVI NAGRAJENCI

Letošnjo nagrado za medicino sta prejela dva nemška znanstvenika. To sta Konrad Bloch, ki je ameriški državljani, in Teodor Lynen, ravnatelj biokemičnega zavoda v Monakovem. Oba sta se odlikovala v raziskovanju Kolesterol'a in v zdravljenju poapnenja žil.

Mirovna nagrada je bila podeljena, kot znano, ameriškem črncu Luterju Kingu, ki se že več let neustrašeno bori za pravice črncev v Združenih državah in odpravo plemenske mržnje. Kinga je sprejel kot priznanega berca za človečanstvo pred kratkim tudi papež Pavel VI. v posebni avdijenci.

Nobelova nagrada za slostvo pa bo najbrž dana francoskemu pisatelju Jeanu Paulu Sartru.

LABURISTIČNA VLADA V ANGLJI

Po 13 letih opozicije so se angleški laburisti vrnili na oblast z večino 15 sedežev. Po drugi strani pa je izid volitev zelo pomemben, če pomislimo, da so konservativci zgubili 56 mest, katere so vse dobili laburisti. To je globok preokret angleških volilcev, ki so tako dali zaupanje novemu programu, predvsem pa ljudem, ki so znali predočiti volivcem modernejši program sedanjih potreb države.

Novi ministrski predsednik bo Harold Wilson, ki je znal dati laburistični stranki po Gaitske'lovi smrti novo voljo, da premaga nesoglasja in nasprotovanja, ki so bila značilna za prejšnja leta laburistične notranje politike v stranki.

komiteja, ki šteje na rednih sejah okrog 300 članov. Res je bil sklican centralni komite, ki se ga je udeležilo poleg rednih članov še okrog 150 namestnikov, skupno torej 450 oseb. Ta seja je bila v sredo. Na njej je Suslov ponovil svoje obtožbe. Govoril je pet ur. Nato je govoril Hruščov. Njegov govor je trajal štiri ure, vendar ni ogrel poslušavcev. Govorilo je še pet ali šest govornikov in vsi so podprli Suslova. Za Hruščova se ni zavzel nihče. Molčal je tudi Adžubej. Glasovanje je dalo spet popolnoma negativen izid za Hruščova. Proti so glasovali celo tisti, ki jih je imel za svoje zanesljive pristaše. Tako je prišel konec Hruščovovemu vladanju.

Nihče ne joče za Hruščovom, čeprav ni mogoče pozabiti, da je bil on tisti, pod katerim so se Rusi nehalj tresti pred tajno policijo. Kurja polt pa obhaja človeka ob misli na to, kako devet ali deset ljudi za zaprtimi vrati od'loča o vladj države, ki ima nad 200 milijonov prebivavcev. In tembolj se zave vrednosti prave demokracije, kjer ljudstvo odloča o vladj in se v'adna sprememba dogodi tako mirno in samoobsebi razumljivo v skladu s pravili demokratičnega ize kakor se je to zgodilo prav tiste dni v Veliki Britaniji.

KRATKE NOVICE

Nova laburistična v'ada v Angliji misli baje pritiskati na Združene države, da bi priznale komunistično Kitajsko.

Mnogi zahodni opazovalci menijo, da sprememba v vodstvu Sovjetske zveze ne bo odpravila spora s Kitajsko, ampak bo postal ta vse akutnejši, ker gre tudi za ozemeljske in interesne spore med dvema vesilama.

Na italijanskih železnicah vlada kaos zaradi stavke železničarjev. Nekateri vlaki vozijo, z'asti v srednji in južni Italiji, drugi ne. Stavkajo železničarji, člani CGIL.

Rusi so izdali v »kozmonavtski« seriji sedmih znamk skrivnostno znamko za deset kopejk, ki kaže medaljone z glavami treh moških in spomenik kozmonavtika. Prev'aduje mnenje, da gre za znamko v spomin treh sovjetskih kozmonavtov, ki so baje že pred Gagarinom izginili v vesolju. Znana so tudi njihova imena.

V New Yorku je umrl 21. t. m. nekdanji ameriški predsednik Herbert Hoover. Izvoljen je bil l. 1929, sedem mesecev nato pa je izbruhnila zloglasna gospodarska kriza. Očitali so mu, da ni dovolj odločno nastopil proti njej, in pri volitvah l. 1932 je bil z veliko razliko glasov poražen od Franklina Delana Roosevelta. Dočakal je 90 let.

V Rimu in severni Italiji so se spet pojavili letaki in zidni napisi stalinistov in »Kitajcev« v vrstah italijanske partije. To dejstvo spravljajo v zvezo s spremembo v Sovjetski zvezi.

Kranjsko podjetje »Iskra« z 12.000 uslužbenci se je znašlo v težavah zaradi omejitve kredita za investicije.

Brez javnosti

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ukrajine, Bele Rusije itd. To pa bi pomenilo konec Sovjetske zveze kot svetovne sile. Teh katastrofalnih perspektiv se je CK sovjetske partije nedvomno ustrašil in jih skuša! odvrniti, pri čemer njegovih odločitev najbrž ni narekovala samo skrb za usodo svetovnega komunizma, ampak tudi velikoruski nacionalizem, ki se boji za obstoj ruskega imperija, kajti Velikorusi so tisti, ki izvajajo hegemonijo v Sovjetski zvezi in ki hite rusificirati vse neruske dele države. Ta proces je zdaj v polnem teku (tako imajo n. pr. bivše baltske države že tretjino ruskega prebivalstva in celo v prestolnici Ukrajine imajo že Velikorusi večino), oster spor s Kitajsko pa bi ga preprečil, ker bi Kitajska nedvomno izkoristila priložnost in začela razkrinkavati to politiko porusenja.

Napoved eksplozije prve kitajske atomske bombe je nedvomno pospešila odločitev sovjetskega CK, da vrže Hruščova. Ne more biti samo slučaj, da se je odločil za to tik pred eksplozijo. Med Kitajsko brez atomske bombe in Kitajsko z atomsko bombo je velikanska razlika in če si je Sovjetska zveza še lahko privoščila spor s Kitajsko, dokler ta ni razpolagala z atomskim orožjem, si ga nikakor ne more več privoščiti posej, vsaj ne v tako ostri obliki, da bi lahko prišlo celo do spopada ali do nevarnosti, da bi skušala Kitajska odtrgti kaka sovjetska ozemlja od Rusije. Hruščov je postal v tem sporu nepopustljiv in se je zagrizel v ideološko polemiko, prepričan, da ima on prav in ne Kitajci. Konferenca komunističnih partij na kateri bi bili morali obsoditi kitajsko partijo in tako zapečatiti razkol, je bila že blizu. Če pa so hoteli to preprečiti in omejiti spor le na splošno ideološko polemiko brez političnih ostrin, so morali člani sovjetskega CK pohiteti. In so pohiteti; vedeli so, da bi ničesar ne dosegli, če bi bili sprožili polemiko s Hruščovom v odkriti obliki, ker bi jo b' v kali zadušil s svojo ironijo, predrznostjo in dialektično spretnostjo. Zato so iskoristili trenutek, ko je bil dovolj daleč, da ni mogel preprečiti njihove odločitve.

Spričo vsega tega je jasno, da sovjetska politika ne bo ostala nespremenjena, pa naj novi sovjetski veljaki to še tako zatrjujejo. Iskala bo verjetno pomirjenje in spravo s Kitajsko, čeprav ne v obliki direktne kapitulacije pred Pekingom, po drugi strani pa bo morda postala spet nepopustljivejša do Zahoda.

Tudi levičarska svetovna javnost je zaprepasčena zaradi načina, kako je bil Hruščov odstavljen. Celotna zadeva namreč nekoliko spominja na Stalina in njegove metode, o katerih so zlasti komunisti na Zahodu hiteli v zadnjem času zatrjevati, da so za vedno pokopane. Zgodilo pa se je, da je nekaj posameznikov čez noč izvedlo tako veliko spremembo v vodstvu Sovjetske zveze in svetovnega komunizma, ne da bi bila javnost o teh spremembah predhodno obveščena in ne da bi bili javno pojasnjeni in prediskutirani razlogi, zaradi katerih naj bi bila odstavitev potrebna.

Napredna javnost mora zato obsojati politični sistem, ki take razmere omogoča.

Nasledniki Nikite Hruščova

Politično dediščino po Nikiti Hruščovu sta si razdelila Leonid Brežnjev in Aleksej Kosigin.

Prvi je postavljen za tajnika sovjetske komunistične stranke in ima praktično vrhovno oblast v svojih rokah. Leonid I'jič Brežnjev je rojen v Ukrajini leta 1906. Izhaja iz revne delavske družine in je bil dolgo let delavec v železarski tovarni v domačem kraju. Medtem je tudi obiskoval metalurško šolo in je postal inženir. V stranko se je vpisal leta 1931 in je sodeloval s Hruščovom v političnem življenju Ukrajine. V začetku vojne je postal strankin tajnik v Dnjepropetrovsku, še vedno pod vodstvom Nikite Hruščova. V začetku vojne je vodil neko tovarno za orožje. Dobil je tudi naslov generalmajorja kot politični komisar na IV. ukrajinski fronti. Odstavljeni Nikita ga je vedno porival v ospredje.

Leta 1952 ga je imenoval za člana osrednjega partijskega odbora in prezidija 32 članov, ki so prava eksekutivna oblast sovjetov. Po Stalinovi smrti je zopet prišel v vojsko s političnimi funkcijami. Leta 1954 do 1956 je pa imel nalogo, da kot prvi tajnik kazakstanske partije kolonizira puštinje v Kazakistanu. S trdo pestjo in žilavo de'avnostjo je Brežnjev spremenil več tisoč hektarov puste zemlje v žitne in bombažne nasade. Zaradi teh zaslug ga je Hruščov leta 1961 postavil na najvišje mesto: za petega poglavarja a'i predsednika Sovjetske zveze po padcu Klimenta Vorošilova. Državni poglavar pa ima v Sovjetski zvezi manj važno funkcijo kot strankin tajnik. Po odstitvi Hruščova je on zdaj stopil na to odgovorno mesto. Položaj državnega predsednika ima danes zviti Arme-

nec Anastas Mikojan. Ta pa je v sovjetski hierarhiji šele na tretjem mestu.

Na drugem je Aleksej Nikolajevič Kosigin, ki ima v rokah ministrsko predsedstvo. Novi oblastnik je rojen leta 1904 v Leningradu. Tudi on je de'avski sin. Petnajst let star je v letih državljanske vojne stopil kot prostovoljec v Rdečo armado. Leta 1927 se je vpisal v stranko. Tudi on je študiral tehniko in sicer tkalsko stroko. Vodil je tudi veliko tkalnico v Leningradu. Že takrat je prihajal kot izvedenec v Italijo nakupovat tekstilne stroje za Rusijo. Leta 1939 ga najdemo kot ljudskega komisarja (ministra) za tkalsko industrijo. Takrat je že bil tesen Sta'inov in M'kojanov sodelavec.

Leta 1949 je že načeloval ministrstvu za finance in lahko industrijo. Svoje mesto je ohranil tudi po Stalinovi smrti pod Malenkovom. Leta 1953 ga je Hruščov vrgel iz osrednjega partijskega odbora. Štiri leta nato je pa bil zopet sprejet in je postal podpredsednik Gosp'ana, to se pravi, za gospodarski načrt, kjer se je izkazal za sposobnega industrijskega načrtovalca. Po značaju je bil skromen, kar mu je pomagalo skozi sta'inski teror. Velja pa tudi za trdega pri izvajanju svojih načrtov. Te svoje sposobnosti bo uveljavil sedaj ne več kot tehnik, ampak kot politik, ki je vzel na rame težko dediščino Nikite Hruščova.

SLUČAJI

V neki bolnišnici v Illinoisu se je pripetil te dni zelo čuden s'učaj. V dveh sosednih posteljah sta se znašla bolnika, ki imata oba po 81 let, oba se pišeta William Lyncha pa si nista prav nič v sorodu in se nista tudi še nikoli videla, dokler nista prišla v bolnišnico.

Zgodovina ženitnih ponudb

V časopisni tehniki ne predstavljajo oglasi z ženitnimi ponudbami nič novega. Poznali so jih že v starem Egiptu. Zgodovinar Herodot pripoveduje, da je že faraon Rhampsinit javno ponudil roko svoje hčerke tistemu državljanu, ki odkrije tatut draguljev iz kraljeve zakladnice.

Prvi časopisni ženitovanjski oglas se je pa pojavil v nekem londonskem časopisu leta 1695. Dva meščana sta og'asila, da iščeta dve primerni dekleti za zakonski stan. Oglasilo se je precej deklet. Oglasili so se pa tudi ogorčeni glasovi, češ da ne gre srčne zadeve spravljati v javnost in da je to zelo nedostojno. Izdajatelj lista Houghton se pa ni ustrašil teh ugovorov in je še sprejemal podobne ženitovanjske oglase ter se je štel celo za pionirja v tej vrsti reklame.

Stirideset let pozneje si je utrla ženitnemu og'lasu pot tudi v Nemčijo. Neka »poštena ženska«, tako se je podpisala, je plačala oglas sledeče vsebine: Iščem sposobnega odvetnika, ki bi mi priboril zakonito dediščino. Če bo pravdo dobil, mu ponujam tudi svojo roko.

Podobne želje in zahteve beremo tudi v prvem ženitnem og'lasu, ki je izšel v Avstriji, in sicer v »Wiener Journalu«. Neki priletni mladenič išče zakonsko družico;

dostavlja pa, naj mu odgovore le take, ki imajo vso ba'o in vsaj 1500 goldinarjev v denarju. To pa je bila za tiste čase kar milijonska vsota.

Prva ženitna ponudba v časniku je izšla pred pol stoletja v Tokiju. Edinstvena je tudi po svoji vsebini. »Sem lepa deklica,« se ponuja dek'e godna za možitev, »imam roznata lica, črne lase, usločene obrvi in vitek stas. Denarja imam dovolj, da si ustvariva z ljubljenim možem prijetno življenje. Kdo je tisti lepi, pametni in izobraženi mladenič, ki hoče sprejeti mojo roko, da bova skupaj podnevu vonja'a duhteče cvetke, ponoči po občudovala srebrni mesec? Takemu bom svoj živ dan ohranila zvestobo.« Ni dvoma, da je s tako lepim og'asom našla mladeniča, kakor ga je želela.

Takih pesniških izlivov danes ne beremo več v časopisnih og'lasih za žentev. Vse je bolj suhoparno in stvarno. Mnogi in zlasti mnoge iščejo z ženitvenimi og'lasile človeka, ki bi jim s poroko omogočil udobno življenje. Vendar pa je ženitni oglas marsikomu tudi pomagal, da se je rešil svoje osame'osti in užil svoj kos sreče. Ženitni og'asi so zlasti priljubljeni v Nemčiji in Avstriji, kjer je mnogo vojnih vdov, ki si tako pomagajo, da bi prišle spet do moža ali vsaj do prijatelja.

S Tržaškega

Nov uspeh Slovenske skupnosti

Deželni poslanec Slovenske skupnosti dr. Škrk je takoj po izvolitvi zahteval pri predsedniku deželnega sveta dr. Rinaldiniju in pri predsedniku deželnega odbora dr. Berzantiju, naj deželni Uradni vestnik izhaja tudi v slovenščini. Ni treba posebej poudarjati, kako je to potrebno, da bodo lahko naši ljudje tako zasledovali in razumeli zakonodajno delo deželnega sveta. Ta zahteva je bila zdaj v bistvu izpolnjena, čeprav ne čisto tako, kakor smo želeli.

Pismo dr. Berzantija

Predsednik deželnega odbora dr. Berzanti je dne 14. oktobra 1964 poslal slovenskemu svetovalcu dr. Škrku naslednje pismo:

Na Vaše močno prizadevanje za objavljanje deželnega Uradnega vestnika tudi v slovenščini, bi Vas rad obvestil, da je deželni odbor na moj predlog obravnaval to vprašanje na eni svojih sej.

Ugotovili smo, da objavljanje dvojezičnega Vestnika po 32. členu statuta ne spa-

Pisma uredništvu

Spoštovano uredništvo!

Dovolite, da v Vaši rubriki, kjer objavljate pisma svojih brancev, tudi jaz povem svoje mnenje o zadevi, ki se iz leta v leto pojavlja v naših listih ter postaja večkrat zelo boleča. V začetku šolskega leta, včasih pa tudi med šolssim letom, se namreč pojavljajo v raznih listih članki o slovenski šoli ter o razmerah na njej. Prav je to in tudi jaz sem mnenja, da na naših šolah še zdaleč ni vse urejeno, kot bi moralo biti.

Dokler govorimo o tem, razumem prizadevanje naše javnosti za to vprašanje. Ne morem pa razumeti, zakaj ta polemika vse preveč zahaja na napačen tir, ki ne vodi k pravi in pravični rešitvi. V teh člankih se nekateri vse preveč dotikajo vprašanja posameznih oseb in včasih celo žaljivo.

Trditi, da vlada na naših šolah pri nastavljanju učnega osebja »Babilon« — kot se je nekje trdilo — je po mojem do neke mere krivično in neumestno, da ne rečem škodljivo. Sola je javna zadeva, zato o »kapricah« tu ne more in ne sme biti govora. Hočeš, nočeš, tu so zakoni, ki se jih morajo vsi držati. Po dosedaj veljavnih predpisih lahko vsak državljan, ki ima za to primerne pogoje, prosi za namestitev. Zato je trditve, da so se na šolo zatekli »juristi, agronomi, veterinarji, farmacisti in drugi«, že vse preveč obrabljena. Profesor ni samo tisti, ki konča filozofsko fakulteto, ampak vsak, ki se resno posveti šoli in ima zato predpisano izobrazbo za svoj predmet. Tako je povsod po svetu.

Priznavam, da je zakon krivičen do slovenske šole, ker ji ne nudi dovolj možnosti za pravilno poklicno izobrazbo učnega osebja. Toda zaradi tega ni treba stalno blatiti določenega osebja, češ da ne spada na šolo. Če kdo pedagoško in strokovno ni usposobljen, naj to ugotovijo šolske oblasti in ga odsvlojijo, če je to res v korist slovenski šoli. To velja tudi za pouk slovenščine.

In še neko zadevo bi ob koncu navedel. Treba bi bilo rešiti tudi vprašanje solnikov, ki nimajo italijanskega državljanstva, čeprav so tu prebili že dlobršen del svojega življenja ter so mnogo žrtvovali za uspeh in napredek slovenske šole na Tržaškem. Do njih je zakon še posebno krivičen. Zato bi morali pristojni krogi to razumeti in jim na kakršen koli način omogočiti, da uredijo svoj položaj. Mislim, da bi z malo dobre volje to ne bilo težko. Po drugi strani pa bi to koristilo tudi naši šoli.

Te vrstice sem napisal z namenom, da bi že enkrat tudi ta vprašanja resno in stvarno preučili v korist šole. S tem bi odpravili občutek manjvrednosti, ki ga nekateri vzbujajo pri drugih in v sebi.

B. R. — Trst

da v pristojnost dežele. Da pa bi ugodili posebnim krajevnim potrebam ki ste jih Vi nakazali, smo sklenili, naj tiskovni urad izdaja ciklostiliziran periodični Vestnik v slovenščini, ki bo vseboval prevod Uradnega vestnika. Ta Vestnik bo dobil brezplačno vsakdo, ki ga bo zahteval, ter bo na razpolago vsakomur, ki bi ga rad pregledal v naših uradih.

Po mojem mnenju je bila s tem ukrepom bistveno sprejeta Vaša zahteva ter bo ugodeno potrebam, katere ste mi predložili.

Izvolite sprejeti moje najlepše pozdrave

Dr. Alfredo Berzanti.

V slogi je moč

Če Slovenci ne bi bili izvolili svojega deželnega svetovalca, ne bi nikdar dobili Vestnika v slovenščini. Izvolili pa smo ga, ker smo bili složni. To si moramo dobro zapomniti zdaj, ko so pred pragom pokrajinske in občinske volitve na Tržaškem.

Kdor želi dobivati Vestnik po pošti, ga lahko naroči s pismom v slovenščini na naslov Ufficio Stampa della Regione, Trieste, Piazza Oberdan 5.

VELIKA UDELEŽBA NA SLOVENSKEM ŠPORTNEM TEDNU V TRSTU

Letošnjemu 7. slovenskemu športnemu tednu v Trstu se obeta izreden športni uspeh. Prijavilo se je skoraj 550 tekmovalcev s Tržaškega in Goriškega, tako da so bili prireditelji prisiljeni v hitrici opraviti že preteklo soboto predtekmovanja, saj bi sicer v desetih dneh sploh ne mogli izvesti vseh tekmovanj, ki so na sporedu. V nekaterih panogah (kot na primer v namiznem tenisu) je toliko prijavljenih igralcev, da se bodo lahko prireditelji tekmovanj — odborniki Š. z. Bor — le z do vseh podrobnosti izpiljeno organizacijo turnirja ognili težavam.

Izredno število prijavljenih jasno dokazuje, da je imelo Š. z. Bor z organizacijo športnih tednov izredno srečno roko, saj je to prireditev, na katero se naša mladina pripravlja že tedne in tedne ter je — zlasti v dneh med tekmami — v z sem srcem pri njej. Lahko rečemo, da je ta prireditev postala ne le množična, ampak v določnem smislu tudi last vse naše zamejske mladine.

Že predtekmovanja pa so pokazala, da bodo posamezne tekme tudi na primeru kakovostni višini. Marsikatera ekipa, ki bo zastopala svoje matično društvo na športnem tednu (pa tudi posameznik), bi lahko brez občutka manjvrednosti nastopala v 3. in tudi 2. odgovarjajoči italijanski ligi.

Predtekmke ki so bile na sporedu v nedeljo, so dale take izide:

ZENSKA ODBOJKA: Cankar »A« — Dom Rojan 2-0, Barkovlje — RMV 2-0, Škamperle — Cankar »B« 2-0. Polfinale: Cankar »A« — Galeb 2-0 (9,8), Škamperle — Barkovlje 2-0 (7,7).

KOŠARKA: Barkovlje — Galeb 27:17, Škedenj — Dom Rojan 42-8, Cankar »B« —

Breg 14-10 in Dom Gorica — Cankar »C« 2-0 (ff).

V četrtfinalu bodo odigrali tele tekme: Cankar »A« — zmagovalec tekme Rocol — Klub ZSL, Barkovlje — zmagovalec tekme Jadran »B« — Škamperle, Škedenj — Dom Gorica, in Cankar »B« — zmagovalec tekme Jadran »A« — Trgovska akademija.

Urnik tedna pa bo naslednji: v soboto 24. t. m. odprtje in odbojka, v nedeljo: p. o. pohod, košarka in kros, v ponedeljek in torek: streljanje, v sredo: odbojka, v četrtek: namizni tenis, v petek: odbojka, v soboto 31. t. m.: odprtje razstav in namizni tenis, v nedeljo: atletika, v ponedeljek: šah, v torek: med dvema ognjema in košarka ter naraščajniški troboj, v sredo 4. novembra: tekmovanje motorjev in avtov, namizni tenis, odbojka ter zaključek tedna z razdelitvijo nagrad.

T. O.

Beneška Slovenija

Čenebola:

NOVA CESTA

Človek bi se že rad vprašal, kdaj bo dokončno urejeno cestno omrežje po vaseh v vzhodnem delu furlanske pokrajine. Vedno se bere, da so zdaj tu, zdaj tam popravili in svečano z nagovori odprli nekaj kilometrov nove ceste, a še vedno so mnoga pota, ki vežejo naše vasi in zaselke, bolj podobna razritim hudournikom kot cestam. Končno so se oblasti usmilile tudi našega okraja.

Povezava Čenebole s Fojdo je bila vedno slaba. Pogajanja za novo cesto so se dolgo vlekla, ker ima tudi vojaška oblast svojo besedo pri tem. Tudi proračun za stroške ni majhen; znašali bodo preko sto milijonov. Prejšnji teden so bile vendarle odstranjene zadnje ovire. Dela za novo cesto je prevzelo podjetje Protto iz Vidma. Zdaj upamo, da se gradnja nove ceste ne bo preveč zavlekla in da bomo mogli že prihodnjo pomlad voziti po njej.

ST. LENART

V St. Lenartu se je obhajala prejšnji teden pomenljiva slovesnost blagoslovitve obnovljene cerkvice svetega Antona opata in novega občinskega praporja. Pri svečanostih so bili navzoči najvišji predstavniki pokrajinskih oblasti, mnogi župani iz sosednjih dolin ter množica ljudstva.

Ob treh in pol popoldne je posvetil popravljeno svetišče nadškofijski odposlanec mons. Biasutti. Sledila je maša, med katero je podelil blagoslov novi občinski zastavi. Med mašo je imel celebrant zanimiv govor o začetkih starodavne cerkve svetega Antona.

Po cerkvenih opravilih je imel svoj govor župan Skaunich. Govornik je prikazal stremljenja in cilje občine za nove javne naprave. Med temi so v načrtu: ustanovitev srednje nižje šole, športno igrišče, most v Čemurju in telefonska povezava s sosednjimi vasi.

Besedo je povzel tudi obrambni podtajnik senator Pellizzo, ki se je spustil na zgodovinsko polje. Orisal je pomen starih samoupravnih organov v Beneški Sloveniji ali velikih županij, ki so jih imenovali banke. Landarska banka je obsegala vso nadiško dolino, pod mersinsko banko so pa spadale soseske iz sovodnjiške doline. Može so se zbirali pod županovim vod-

VODOVOD V STEVERJANU

Dela pri našem vodovodu gredo h koncu. Pravzaprav so že izvršena. Tudi priključitev poedinih hiš na glavno cev je dokončana, razen redkih izjem.

Upali smo tudi, da bo vodovod slovesno odprt letos v decembru. Slavnost se je pa morala preložiti na spomlad. Do takrat bo pač potrebno dokončati dela na cesti od Bukovja v Steverjan, saj je razbita cesta le posledica del za vodovodno napeljavno. Podjetje Dondi je menda že obljubilo, da bo cesta v najkrajšem času popravljena.

Pa še nekaj drugega bo tja do novega leta pod streho. Mislimo na stavbo števčarskega prosvetnega doma, ki bo stal v nekdanji popravljeni Formentinijevi palači. Pogodbe so že podpisane. Prva dela so že v teku, tako da bo zidovje vsaj pokrito

- Hanalska dolina

stvom okoli velike kamnite mize ali lastre. Mersinska laštra je imela svoj sedež v Gornji Mjersi pri cerkvi sv. Antona. St. Lenart je obsegal svojo lastno sososko in tudi svojo prafaro, podutansko.

Senator Pellizzo je primerjal tedanjo ljudsko samoupravo s sedanjo demokratično. Enaki pa nista, kajti poprej je banka okrog svoje laštre res svobodno odločevala o vseh svojih zadevah, danes pa je že za tako odročen mostič treba trkati na vrata v Vidmu in Rimu.

To so le nekatere misli, katere so premelevali marsikateri udeleženci sicer res le pe slovesnosti.

Tipana:

SMRT PETELINOM!

Po dolini Karnajte grozi nevarna smrt vsem petelinom. Pa ne od kake kurje bolezn, marveč kar od pravnih oblastvenih odlokov. Začelo je v Viskorši, kjer imajo gospodinje, kakor tudi drugod po naših vaseh, dobro naseljene kurnike; seveda bolj zaradi jaje, kakor zaradi slastne kuretine, katero je treba prodati, da pride v hišo kak novc. V kurnikih so pa potrebni, kot veste, tudi petelini. Ti pa začno že prav zgodaj oblastno kikirikati. Prav to vpitje je šlo na živce nekaterim bolj zaspanim, ki so se s podpisami in pečati pritožili na županstvo zaradi kaljenja nočnega miru. Občinska oblast je zatorej izdala odlok, da mora kikirikanje v občini prenehati. Vprašale so gospodinje, kako naj se to naredi. Nagobčnika ni mogoče nadeti petelinom. Zato so ženskam namignili, naj jih denejo v lonc ali pa spečejo. Petelinja vojna je postala kar vroča in bo morda celo v bodočih volitvah igrala posebno vlogo.

SOVODNJA

Slabo vreme z nalivi in celo s snegom po višjih legah, se je zadnje dni nekoliko popleglo. Zdaj je šele mogoče približno oceniti škodo, ki so jo povzročili narastli hudourniki po vsej čedajski okolici. Pri nas se je Aborna razlila čez bregove in je pretrgala vodovodne cevi. Nad tristo družin je ostalo nekaj dni brez vode. Nalivi in nevihte so poškodovale tudi električne vode. V Prepotnem in Čedadu je bil prekinjen električni tok za več ur.

Takšni slučajni kažejo, da je temeljita ureditev hudourniških strug neodložljiva zadeva.

s streho in obvarovano pred vremenskimi nepravilnostmi.

Nepravilne že imamo, pa drugačne barve. Bogu bodi zahvaljeno: vinskega pridelka je preveč in to še zelo dobrega; potočeno pa bodi, da nima nobene prave cene. Po hramih se sicer že oglašajo znani vinski trgovci izpod Krmina in dela cene po svoje. Za stopinjno s'adkorja penuja po štiri lire, zdaj pa še manj. Torej niti po 80 lir liter ne. Pili ga bomo pa po 400 lir!

IZJAVA SLOVENSКИH PROFESORJEV

Člani profesorskih zborov liceja-gimnazije in učiteljskega s slovenskim učnim jezikom v Gorici

ugotavljajo z obžalovanjem,

da se je v začetku letošnjega šolskega leta vršila zlonamerna gonja proti osebi ravnatelja gospoda Mihaela Rožiča ob njegovem imenovanju za ravnatelja italijanskega liceja »Dante« v Gorici,

obsojajo

to gonjo nekaterih krogov in dijakov omenjenega zavoda, ker je skalila miren začetek šolskega leta v Gorici; ker je v nasprotju s pedagoškimi načeli in ker je preko napadene osebe gospoda ravnatelja zajel širši obseg, ki tudi kvarno vpliva na mirno sožitje;

izražajo

gospodu ravnatelju svoje spoštovanje in solidarnost.

Gorica, dne 20. oktobra 1964

(Sledijo podpisi)

VIZUMI NA MEJI

Glede turističnih vizumov za potovanje v Jugoslavijo je že stobila v veljavo nova odredba, sprejeta po dogovorih obmejne komisije. Na prehodu prve kategorije pri Rdeči hiši bodo mogli dobiti turisti s potnim listom vizum, ne da bi jim bilo treba hoditi na jugoslovanski konzulat v Trst. Izpolniti je treba samo prijavnico in plačati pristojbino 1300 lir za enkratno potovanje s pravico do 30 dnevne bivanja.

Nova odredba bo koristna ne samo tujim turistom, ampak v nujnih primerih tudi Goričanom.

Podgora:

GROZI ZAPRTJE

Dečevni požar v podgorski tkalnici je iz tedna v teden slabši. Znani so že odpusti in skrčenje delovnega urnika v podgorski tovarni in v Ronkah, ki sta last istega koncerna Toniella iz Milana. S prihodnjim mesecem pa groze novi odpusti z dela. V Ronkah namerava vodstvo tovarne že s 1. novembrom poslati domov eno od obeh delovnih izmen. Sliši se, da se bo isto zgodilo tudi v Podgori. V tem slučaju bo prizadetih kakih 400 delavcev in delavk. Če prištejemo še družinske člane, bo imelo tenko rezan kruh nad tisoč oseb.

Nekateri komunistični poslanci so že vložili tozadevno interpelacijo na pristojna ministrstva. oKliko bo to pomagalo, bo težko presoditi, ker se gospodarji podjetja izgovarjajo, da imajo že itak prepolne zaloge tekstilnega blaga.

Že več časa se pritožujejo prebivalci v spodnjem koncu Podgore zaradi razlitih

Iz Goriške

cest. Ob vsakem dežju se naplavlja gramoz in blato, ki vdira celo v hiše. Na pismeno zahtevo stanovalcev je županstvo res poslalo nekaj delavcev. Nasuli so plast gramoz na in ga za silo povaljali. Pri naslednjem nalivu je pa postala cesta spet taka kot poprej. Čas bi že bil, da se tudi v tem koncu vse ceste temeljito popravijo.

GORISKI MUZEJI

Gorica se je že od nekdanj ponašala s številnimi muzejskimi in arhivalnimi zbirkami. Ves ta zgodovinski in kulturni material pa še ni pravilno urejen in tudi poslopja so postala pretesna. Ta pomanjkljivost se občuti že dalj časa. Odgovorni kulturni in upravni činitelji so zato predložili na seji muzealnih upravnikov nove pokrajine, ki so se sestali v Vidmu poseben načrt. Ta predvideva zgradnjo novega muzejskega poslopja v Gorici, v katerem bi bil nameščen vojni muzej. Vanj nameravajo prenesti tudi znamenito zbirko starega orožja, ki je raztresena kot zasebna last starinarja Henriqueza po raznih poslopjih v Trstu.

V načrtu je tudi razširitev mestnega muzeja na Gradu z dokupom sosednje hiše. V tem muzeju bo bolj na široko kot doslej prikazan kulturni in gospodarski razvoj goriške dežele. Pri tem bi imeli pripomniti, da bi zbirke noš, pohištva in domačijstva ne smele prikazovati samo mesto in sosedne furšanske vasi, marveč tudi drugje in tudi slovenske kraje v goriški okolici.

V pokrajinskem muzeju v Attemsovi palači pa mislijo upeljati novost, in sicer vsaki dve leti razstavo moderne umetnosti. V prvem nadstropju pa bo že kma' u urejena pinakoteka, s prispevkom pokrajinske uprave.

S temi načrti in z nameravano palačo za državni arhiv bi mogla postati Gorica kulturno zgodovinsko središče nove pokrajine, ko ji že niso dane možnosti za razvoj tako važno industrijo ali kmetijsko-gospodarsko središče.

SPORTNA MANIFESTACIJA

V Gorici se je začela športna prireditev imenovana MEMORIAL M. FILEJ 1964. To slovensko športno prireditev organizira Š. Z. Olympia in se vrši letos že tretje leto. V nedeljo 18. oktobra se je na Šolskem stadionu v Gorici zaključil prvi del: lahka atletika. Doseženih je bilo nekaj dobrih rezultatov; najboljšega je postavil mladinec Sussi Ivan, ki je z lahkoto preskočil 170 cm višine. Ta atlet si je priboril prehodni pokal, ki si ga je osvojil že lansko leto. Drugo mesto je zasedel mladi metalec Podberšček Edi; tesno za njim je na tretjem mestu Peterin Dario; za petami mu sledi Kozlin Marij; za tem so se razvrstili Kodrič Mihael, Tomsič Stanko, Brajnik Marko in drugi.

V kategoriji starejših je prvo mesto odnesel Bensa Dušan

Na drugem mestu je Nanut Vlado; tretje mesto si je priboril Vižintin Marijan (ta je nastopil kar v petih disciplinah!).

V okviru Memoriala se bo vršila še odbojka, za katero se je že prijavilo pet moštvo; dalje sta na programu še ping-pong (do sedaj prijavljena štiri moštva) in nogomet.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Odločni nastop slovenskih pisateljev

V ljubljanskem tisku se še vedno pojavljajo članki v zvezi z nedavnim kongresom jugoslovanskih pisateljev v Titogradu in z zborovanjem slovenskih pisateljev v Crnomlju, ki je bilo prejšnjo soboto in nedeljo. V članku »O načelih združevanja«, ki ga je prineslo ljubljansko »Delo« s plemenita društva slovenskih književnikov v Crnomlju in ki ga je napisal Stefan Kališnik, je rečeno med drugim:

»Kakor je že splošno znano, je komisija za spremembo statuta zveze književnikov Jugoslavije obravnavala štiri predloge, izmed katerih je na kongresu predvsem eden, tako menijo, pomenil izhod (izhod iz sedanje organizacijske zagate zveze). To je predlog slovenskih članov komisije Mateja Bora, Draga Segaa in Jožeta Smita. Vse predloge bodo do izrednega kongresa Zveze jugoslovanskih pisateljev, ki bo o njih odločal, pretresali v vseh republiških društvih in združenjih. Člani slovenskega društva so to storili na crnomeljskem srečanju. Največ so govorili o predlogu skupine titograjskih delegatov pod vodstvom Dobrice Čosića, ki se zavzema za nadnacionalno ali mednacionalno združenje književnikov po estetskih in drugih aktivitetah, in pa seveda o slovenskem predlogu, ki mu gre za avtonomijo republiških pisateljskih društev in za konfederacijo društev in ki predvsem upošteva samobitnost literatur in kultur vseh jugoslovanskih narodov. Udeleženci sestanka v Crnomlju so se soglasno izrekli za ta predlog. Druge so kajpak s tem zavrnil. Skupni imenovalec, so

rekli v razpravi, ki naj družijo književnike enega naroda v društvo, naj bo ravnanje po državljanski in narodni pravici in dolžnosti, organizirani skrb za nacionalno literaturo in kulturo, obenem pa nujno kar najbolj organizirano enakopravno sodelovanje med vsemi republiškim društvom.

V okviru nacionalnih pisateljskih društev, organiziranih v nasprotju s kakšnimi centralističnimi težnjami, pa bi se moralo uveljaviti nekaj bistvenih načel — tako so govorili v Crnomlju. Med društvom mora veljati načelo enakopravnosti, v nacionalnih republiških društvih pa popolna toleranca med pripadniki različnih estetskih in drugačnih pogledov. Društvo mora biti tako široko in splošno, da bo lahko našel mesto v njem vsak slovenski književnik, seveda na prostovoljni podlagi. Združevanje jugoslovanskih književnikov mimo nacionalnih društev ali celo v nasprotju z njimi se zdi diskutantom v Crnomlju škodljivo in tudi nesmiselno. Estetska integracija zavzema svetovne razsežnosti, ne le državne, društvo pa je stanovska in nacionalna organizacija. Pisatelj, ki je res pisatelj — so dejali — je idejna in estetska osebnost in nikakršno združevanje ne more reševati pisateljevih idejnih in estetskih problemov, če si jih sam ne more ali ne zna razrešiti. Pri organiziranju združevanja v širokih, denimo državnih okvirih po vidikih — izmov nudi obilo možnosti za monopolizem in podobno. Vse take ugotovitve so izhajale iz predpostavk, naj si bodo povsod pripadniki takega ali drugačnega estetskega načela popolnoma enakopravni. Govoreč o toleranci na tej črti so omenjali strpnost tudi do tistih ustvarjalcev, ki niso včlaneni v društvo.

Na zborovanju v Crnomlju so obravnavali tudi vprašanje jugoslovanskih literatur doma v Jugoslaviji in predstavljanje teh v svetu: ugotovili so, da ni uveljavljen terminus (izraz) »jugoslovanske literature« ali »literature v Jugoslaviji«, marveč se uporablja izraz »jugoslovanska literatura«, čeprav ta izraz ni ustrezen in v domači in mednarodni praksi vodi k nepravilnim opredelitvam — je še rečeno v članku Stefana Kališnika.

Slovenski pisatelji so s tem jasno zavzeli stališče do neprestano se ponavljajočih poskusov odrekanja samostojnosti slovenske literature, kakor da je samo dialektna veja enotne »jugoslovanske literature«, ki pa kot znano, sploh ne obstoja. Taki poskusi vodijo do vznemirjenja v slovenski javnosti, in zato je edino pravilno, da se je društvo slovenskih pisateljev tako odločno in tako enotno izjavilo.

Sovjetska arhitektura postaja sproščena

Pred kratkim so se vrnili s 14-dnevnega potovanja po Sovjetski zvezi, do katerega je prišlo v okviru pogodbe o sovjetsko-nemški kulturni izmenjavi, štirje zahodnonemški arhitekti in urbanisti. Na tem potovanju so jim razkazali mesta Moskvo, Leningrad, Baku, Taškent, Magnitogorsk in Volgograd. Po povratku so na skupni tiskovni konferenci opisali svoje najvažnejše vtise, katere so tudi primerjali z vtisi iz prejšnjih časov, ker so se mudili v Sovjetski zvezi že pred 30 leti.

Nova sovjetska arhitektura se je danes očitno vrnila k funkcionalnemu zidanju in je menda edina od umetnosti v Sovjetski zvezi, ki se lahko orientira po mednarodnem merilu, brez ideoloških okovov — so pripovedovali. Posamezne stavbe novejšega časa kot kongresna palača v Kremlju, moskovska Pionirska palača, veliko moskovsko letališče Domodjedovo ali leningrajsko mladinsko gledališče vzdržijo po mnenju nemških arhitektov tudi primerjavo v mednarodnem obsegu, čeprav storitve sodobne sovjetske arhitekture še znatno zaostajajo za ravno arhitekturo na Poljskem ali na Češkoslovaškem. Mladi ruski arhitekti imajo odlično šolsko izobrazbo. Arhitektonska praksa pa še ni v skladu s tem. Kakovost gradenj šol, otroških vrtcev, bolnišnic in seveda tudi drugih stavb je povprečno pod spodnjo ravno Zahodne Evrope ali Združenih držav, v prvi vrsti zaradi uporabljanja standardiziranega in montažnega gradbenega materiala.

Eden od omenjenih arhitektov je govoril o večsili naravnost predrznih projektih, ki mejijo že na utopijo. Vsi štirje strokovnjaki soglašajo v

KONFERENCA PEN-KLUBA V BUDIMPEŠTI

V Budimpešti se je zbralo te dni na konferenco izvršilnega odbora mednarodnega PEN kluba nad sto književnikov iz 25 držav. Tema konferenec sta bili »tradicionalna« in »moderna« književnost. Na tej konferenci Pen-kluba — prvi v kaki komunistični državi — so bili prvič navzoči tudi sovjetski opazovalci. Sovjetska zveza namreč ni zastopana v PEN klubu. Eden od vzrokov, da so izbrali Budimpešto za kraj te konference, je ta, da so omogočili udeležbo tako pisateljem iz Zahodne Nemčije kot tudi iz Vzhodne Nemčije.

Izvršilni odbor PEN kluba se je na predlog Avstrije ukvarjal tudi z vprašanjem pripustitve nemščine med uradne jezike kluba. Do sedaj sta bila uradna jezika le angleški in francoski. Največ zastopnikov na konferenci je prišlo iz Velike Britanije, Zahodne Nemčije, Vzhodne Nemčije kot tudi iz Združenih držav, Avstralije, Avstrije, Skandinavije, Nizozemske in Belgije.

RAZSTAVA ZORANA MUŠIČA V NEMCIJI

V Baden-Badenu so odprli samostojno razstavo slikarja Zorana Antona Mušiča, goriškega rojaka, ki bo ostala odprta do 15. novembra. Mušič sedaj prvič razstavlja v Nemčiji v takem obsegu, razstavljenih je nad sto slik in grafik. Razstava vzbujajo po časopisnih poročilih splošno pozornost. Kritiki hamburškega dnevnika »Die Welt« je napisal o njej dolg članek, v katerem pravi, da so do zdaj poznali Mušiča v Nemčiji le po risbah, na katerih je upodobil iz svojega dvoletnega jetništva v Dachau: izmозgane postave, obešence, kupe trupel — pravi pekel; upodobil jih je z nepodkupljivim pogledom umetnika, ki je vse to videl, sam trpel, pa ni mogel pomagati. Mušičevo pravo slikarsko delo so pa spoznali šele na tej razstavi.

Posebno zanimivi so po besedah kritika Mušičevi kraški motivi v barvah, ki prehajajo pogosto v duhovito abstraktnost, pri čemer pa ostane igra barv vedno mikavna. V njih se zreali intimen odnos Zorana Mušiča, ki živi že 10 let izmenoma v Parizu in Benetkah, do pokrajine.

Potem omenja in opisuje kritik med drugimi čeli zlasti serijo grafičnih listov z naslovom »Terres dalmates«, »Il traghetto«, ki kaže krave na čolnu in skupino grafik pod naslovom »Paysage«. Kot posebno omenja Mušičeva abstraktna dela, ki učinkujejo abstraktno le na prvi, bežni pogled, pri natančnejšem ogledu pa slike že niso več tako brezpredmetne, ampak predstavljajo vtise, ki jih je Mušič dobil v kraški pokrajini.

O razstavi poročajo tudi drugi veliki zahodnonemški listi.

LITERARNA DEJAVNOST V TRSTU

Kot smo zvedeli, bo izšla ob koncu tega tedna nova, tretja številka revije »Most«. Prinesla bo med drugim obširnejšo novelo Alojza Rebule. V reviji bo tudi nekaj novih sodelavcev.

Alojz Rebula je objavil v zadnji številki ljubljanske duhovniške revije »Nova pot« daljši odloček iz svojega dnevnika. Dnevnik je zelo zanimiv, zato je škoda, da omenjene revije ni v prodaji.

Kulturne novice

V nemškem kulturnem inštitutu v Trstu so odprli razstavo tipografske umetnosti nemškega tiskarja Josua Reicherta. Pri odprtju razstave je bil navzoč tudi umetnik sam. Razstava obsega nad 50 listov velikega formata z njegovimi tiskmi na ročno tiskarsko prešo ter je značilen primer za raven sodobnega tipografskega oblikovanja.

V Rimu se je ustanovila nova gledališka skupina pod imenom »La Barcaccia«. Vodijo jo Anna Miserocchi, Maria Fabbri in Mario Maranzana in tudi David Montemurri. Skupina je že začela z vajami za komedijo »Veneziana«, nekega anonimnega pisatelja iz 16. stoletja. Verjetno bo še to sezono gostovala v Trstu.

V španskem mestu Toledo snemajo film z naslovom »El Greco«, ki bo prikazal življenje tega velikega slikarja. Režira Luciano Salce, glavni vlogi pa igra Mel Ferrer in Rossana Schiaffino.

Potapljači, ki so polagali temelje za nov most na reki Herault pri Beziersu v Franciji, so našli na dnu reke 1,40 m visok grški bronasti kip Efeba, ki izvira po mnenju strokovnjakov iz petega stoletja pred Kristusom. Manjkata mu desna noga in leva roka.

Tržaški glasbenik Cesare Nordio, bivši ravnatelj konservatorijev v Bologni in Bocnu, je bil imenovan za rektorja višjega glasbenega konservatorija v Kairu.

Veliko avstrijsko državno literarno nagrado za leto 1946 so podelili v New Yorku živečemu pesniku Johannesu Urzidiju, ki je v zadnjih letih zaslovel zlasti po svojem delu »Goethe na Češkem«.

V San Franciscu je umrl znani skladatelj lahke glasbe in popevk Nacio Herb Brown. Star je bil 68 let. Med najbolj znanimi njegovimi skladbami so: »Pojoč v dežju«, »Pesem poganske luč bezni« in »Broadwajska melodija«.

tem, da bo trajalo še precej let, preden se bodo skrajnosti umetniško nebrzdane sovjetske arhitekture ugladile.

V zameno za ta nemški obisk bodo ob koncu tega meseca prišli na obisk v Zahodno Nemčijo trije odlični ruski arhitekti, ki si bodo ogledali sodobno nemško arhitekturo v Hamburgu, Bremeu, Hannoveru, Essenu, Düsseldorfu, Bonnu, Frankfurtu, Stuttgartu in na Helgolandu.

»NEVARNI« KARL MAY

Najbolj priljubljeno berilo 16-letne moške mladine v Vzhodni Nemčiji so še vedno knjige Karla Maya, čeprav po naredbi Enotne socialistične stranke teh knjig ne smejo več založiti. To izhaja iz poročila Pedagoške visoke šole v Potsdamu.

Vzhodnonemško ministrstvo za kulturo je pred kratkim izjavilo, da predstavlja pisec »Winnetouja« in »Old Shatterhand« zaradi močnih šovinističnih potez nevarnost za humanistično in socialistično vzgojo.

Kot znano, so tudi v Sloveniji prvi čas po drugi svetovni vojni metali Karla Maya iz knjižnic, danes pa njegove knjige spet ponatiskujejo ali prevajajo na novo. Pedagogi so se prepričali da predstavljajo nedolžno in za mladino celo koristno branje, ker jo navajajo k plemenitemu mišljenju, da je treba pomagati šibkim, in k pogumu, zraven pa razvijajo mladini fantazijo in jo odvrčajo od vse nevarnejših »zabav«.

GOSPODARSTVO

Vina rjavijo...

Mnogi vinogradniki se čudijo, da njih vino tudi letos rjavi. Pravijo: »Kako je to mogoče, saj je bilo grozdje tako zdravo. Pustimo lansko leto, ko je bilo grozdje gnilo, a letos...«

Sedaj, ko je pridelek še v obliki mošta ali prav mladega vina, še posebno močno rjavi na zraku, ker je tudi razumljivo. Čim manj se je gošča v mladem vinu podela, tem več snovi lahko rjavi. Rjavijo namreč predvsem beljakovine, če pridejo v dotiko z zrakom. In v moštih ali še gostih mladih vinih plava še mnogo beljakovin, vse dokler se ne vležejo na dno v obliki drožij.

Kaj narediti? Če je pridelek v obliki gostega mladega vina, ne napravimo trenutno nič proti rjavenju, pač pa pazimo, da bo vino kmalu dobro povrelo. V ta namen moramo predvsem paziti na toploto v kleti in v posodah. Ta toplota naj presega 15° C, a ne 22° C. Najbolj primerna je od 18 do 20° C. Če toplota ni tako visoka, moramo klet ogreti in poskrbeti, da se toplota dvigne na navedene višine, pri kateri naj vino ostane, vse dokler je opaziti v vinu kakšno sled po sladkorju. Kakor hitro tega ne bomo več občutili, bomo klet shladili. Pod vplivom mraza oziroma nižje toplote se bodo strdile beljakovine in še nekatere

druge snovi ter se polegale v drožje. Vino se bo tako očistilo in ni izključeno, da ne bo tudi več rjavelo. To bomo preizkusili z vinom v kozarcih, katere bomo pustili vsaj 3 dni na sodu in jih dnevno dvakrat opazovali, če in kdaj ugotovimo rjavenje in kako je močno. Teden dni pred pretakanjem bomo vinu na vsak način dodali enososine, in sicer: Če vino sploh ne porjavi, dodamo eno kocko enososine na hl; če vino količkaj porjavi moramo dodati na hl po 2 kocki; če pa vino močno porjavi, dodamo po 3. Ustrezno število kock najprej zdrobimo v droben prah, katerega raztopimo v par litrih vina in zlijemo k ostalemu, brez mešanja. Lahko stresemo prah tudi v vrečico iz redkejšega platna in vrečico potem potopimo v vino, a le tako globoko, da je vrečica pokrita z vinom. Ko se enososina v vrečici raztopi, čakamo osem dni, na kar vino pretočimo. V tem slučaju ni potrebno nič žveplati. Pretakati pa moramo na zraku, kar pomeni, da teče vino skozi pipo — ali tudi sesalko — v podstavljeno posodo in se tako prezračuje. Vino nato prelijemo v drug sod. Prvo pretakanje vina zato izvršimo na zraku, da izgubi morebitne slabe vonje — po žveplu in drugem ter da se utrdi glede na barvo.

Nadaljnja pretakanja vina se lahko izvršijo s sesalko, to je iz soda naravnost v sod, brez dotika z zrakom. V pretočeno vino dodamo čez kakšen teden novo kocko enososine ki naj do prodaje ali prihodnjega pretakanja obvaruje vino pred razvojem kakšnih kvarnih glivic. Vina, katerim smo dodali enososine, ne smemo žveplati in tudi ne dodajati jim kakšnih drugih sredstev.

NOV KROMPIR

V Ameriki nameravajo na široko posejati krompirju podoben sadež, ki se imenuje

»dasheen«. Njegova domovina je v severovzhodni Aziji in na otokih Pacifika, kjer poznajo ta užitni sadež že 2000 let. Kmetijski strokovnjaki so mnenja, da se bo »dasheen« razširil po vsem svetu in bo izdatno pripomogel k prehrani človeštva. Užitni niso samo gomolji, ampak tudi stebila, ki dosežejo tudi nad dva kilograma teže. Okus je celo boljši kot krompirjev.

BOGATA ŽETEV V NEMČIJI

Letošnji pridelek žita v Zah. Nemčiji je rekorden in je baje dosegel 163 milijonov stotov nasproti 154 milijonov stotov lanskega leta. V Nemčiji ni pšenica glavna žitna sorta, marveč rž in zato Nemci pojedjo v kruhu več rži kot pšenice. Seveda prodajajo tudi bel kruh.

Triletni občinski načrt

V tržaškem občinskem svetu so začeli s proračunsko razpravo za leto 1964. Odbornik Verza je opozoril, potem ko je na kratko naštel postavke proračuna, da so krajevne finance zares zaskrbljive. »V primerjavi z letom 1963 — je dejal Verza — je položaj spet veliko težji iz naslednjih razlogov: večjim dohodkom 968 milijonov stojijo nasproti večji izdatki nad dve in pol milijardo, s poslabšanjem za poldrugo milijardo. Zato je skrajni čas, da poiščemo uspešno rešitev, da se vzpostavi ravnotežje v blagajni, ker se njen deficit dnevno veča in prihaja do skrajne meje. Rešitev, ki jo uprava išče, je v zahtevi po večji občinski udeležbi pri fondu državnega proračuna za tržaške potrebe.«

Ko je preučeval vprašanje osebnih izdatkov, je odbornik Verza poudaril, da velika vsota, ki gre v ta namen, ne more biti znatno zmanjšana. Pot, ki jo je treba ubrati je v večji racionalizaciji uslug, v poenostavitvi upravnega aparata, v varčevanju, vendar pa brez odpustitev osebja, računajoč le na upokojitve, prostovoljne odpovedi službe in druge take neprislilne vzroke. Tako bomo lahko preuredili organik, mehanizirali nekatere usluge in pristopili k sancijski Acegata — je rekel Verza.

TRGATEV JE KONČANA...

Sredi oktobra je bila zaključena glavna trgatva v notranjosti Italije, pri nas je ostalo takrat še nekoliko nepotrzanega grozdja v Oslavju pri Gorici, mnogo več pa v Dornberku onkraj državne meje.

Pridelek je letos na splošno zelo obilen, po vsej državi. Računajo, da bo znašal letošnji pridelek kakih 65 milijonov hl, torej znatno več kot lani. Obilna pridelka imajo tudi v Franciji — okoli 62 milijonov hl — in v Nemčiji, kjer cenijo letošnji pridelek na 6,5 milijona hl. Nemški vinogradniki zahtevajo, da vlada prepove uvoz vina za toliko časa, dokler ne bo porabljen glavni del domače obilne letine. Obilen pridelek je tudi v Jugoslaviji.

Po dobroti je letošnji pridelek znatno boljši od lanskega, a se je pričakovalo, da bo še boljši. Kjer je bila trta preobložena, grozdje ni dozorelo. V takih slučajih in v osovinih legah ni grozdje pokazalo niti 15° sladkorja. V drugih vinogradih pa je bila dosežena zgornja mera 25° sladkorja, seveda samo pri tokajcu in pinotu, kakšnem redkem traminerju in malvaziji, od črnih pa pri — merlotu.

Kupčija? Na to hudo pritiskajo ostale množine lanskega pridelka. Za ta stara vina se kupci ne brigajo in kmetje si glede teh pomagajo, kot si morejo. Veletrgovci z vinom se pa tudi za novi pridelek ne brigajo in čakajo, da bodo mogli presoditi celotno letino. Šele potem se bodo odločili za nakupe večjih količin. V notranjosti države je razširjena trgovina z grozdem za vino, ker vinogradniki navadno nimajo lastnih klet. Cene tega grozdja so različne: v določenih pokrajinah je belo grozdje po 35 lir za kg, črno po 40, drugod po 50 in 60, zopet drugod tudi po 80-90.

Jeseni moramo začeti boj proti kodri

Skoraj vsi naši gojitelji breskev redno zamudijo pravi trenutek za škropljenje breskev proti kodri in smoliki. Mnogi se spomnijo na to komaj spomladi, ko opazijo na svojih breskvah pretirano velike in zveržene liste. Samo takratno škropljenje pa mnogo ne zaleže.

Proti kodri in smoliki moramo prvič škropiti, brž ko je odpadlo breskovo listje, kar se bo zgodilo v nekaj dneh, če se že ni. To jesensko škropljenje je glavno in največ zaleže. Naslednje škropljenje, v prvih dneh marca, je tudi nujno potrebno, a ga moramo vedno smatrati le za dopolnitev — zaključek zimskega škropljenja.

V prejšnjih časih smo škropili breskve proti kodri z bordoško brozgo, se pravi z mešanico modre galice in apna v vodi. Priporočana raztopina je vsebovala 2 do 5 kg modre galice in ustrezno količino apna (enaka količina kg apna kot galice). S tako mešanico lahko škropimo še vedno, a količino modre galice brez skrbi lahko omejimo na 2 kg za hl. V zadnjih letih pa

so gojitelji breskev opustili škropljenje z modro galico, katero so nadomestili z nebakrenim škropivom na podlagi ZIRAM, in sicer z MEZENE. To je prah — navadno umetno barvan v plavo —, katerega samega zase — torej brez dodatkov, brez apna ali kaj drugega premešamo z vodo in škropivo je pripravljeno. Za jesensko in marčno škropljenje proti kodri in smoliki stopimo v 100 litrih vode po 500 gramov mezene (1 kg mezene za 200 litrov): najprej napravimo na dnu posode iz prahu redek močnik, katerega potem med neprestanim mešanjem redčimo z dolivanjem vode. Kot vidimo, je priprava škropiva zelo enostavna in tudi hitra; tudi to je pospešilo hitro razširitev tega nebakrenega škropiva.

Torej poškopite pravočasno svoje breskve, na vsak način pred 1. decembrom. Poškropiti pa je potrebno celotno drevo, vejice, veje in deblo. Pa ne pozabite na spomladansko škropljenje, ki je tudi koristno, a jesensko je nenadomestljivo.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Poslanec Šček je imel še opravka z izmenjavo avstro-ogrškega denarja, ki so ga pri nas še imeli ob prihodu italijanskih čet v nove pokrajine; 31. marca leta 1919 je naj-

130.

Dr. E. BESEDNJAK

višje vojaško poveljstvo izdalo odlok, po katerem se imajo krone izmenjati po ključu 60 od sto.

Ljudje, ki so imeli pri sebi denar, so ga z lahkoto zamenjali, težave so nastale le v slučajih, ko je imel kdo denar v banki ali zadrugi, ki je imela svojo centralo v inozemstvu. Te zadruge in banke so avstrijske krone naložile v centralah, kjer je denar običal.

Ko je vlada izračunala, da gre za 30 milijonov, se je vsote prestrašila. Jela je kolebati: »Je preveč! Ne zmoremo take vsote.« Laški tovariši so Ščeku svetovali, naj bi zaenkrat zahteval le nekaj za ta ali oni zavod. Ako mu to uspe, so rekli, se bo lahko skliceval na prvo izmenjavo in šel v zahtevah naprej.

Šček je v prvih časih skušal v Rimu dobiti prijatelje in zaveznike in se je obrnil zlasti na močne stranke. Za izmenjavo denarja je pridobil pred vsem socialiste in ljudovce. Ti so obetali pomoč in so dano besedo tudi držali. Žal je večino pisanih dokumentov, ki to dokazujejo, zavrnel. Le nekaj jih je po naključju ohranil.

Dne 10. septembra leta 1921 je na primer prejel sledeče pismo: »Ljudska stranka. Glavno tajništvo. Rim, 10. 9. 1921.«

»Gospodu poslancu Ščeku. Prosim Vas, da pridete k meni v ponedeljek ob 16.50, da se podava k ministrskemu predsedniku. Z vdanimi pozdravi, Sturzo.«

V ponedeljek ga je četrta pred omenjeno uro don Sturzo vzel v avto in ob točnem času sta bila v čakalnici. Vse čakajoče stranke so se morale pred Sturzom umakniti.

Vstopila sta in ministrski predsednik Bonomi je takoj napisal list zakladnemu ministru, naj se vprašanje izmenjave prouči in pravično reši.

DR. KAREL PODGORNİK

Zakladni minister je pisal v Trst po informacije. V ta čas pade prvi začetek obre-

kovanj proti našemu združništvu. Vlada je bila informirana, da so naše zadruge ves denar že davno izmenjale in da bi hotele vlado izkoristiti.

Šček je dobil od zakladnega ministra pismo tele vsebine: »Dragi kolega, preučil sem vprašanje izmenjave. Nekatere okoliščine mi niso še jasne in zato sem ukrenil, da se nemudoma izvršijo neka poizvedovanja. Potem bom skrbel, da se čimprej reši to vprašanje. Vdani Giuseppe De Nava.«

Iz tega pisma je razviden uspeh obrekovanja. S tem obrekovanjem sem prišel pri vladi na sum, da podpiram goljufe, — je zapisal Šček. »In kar je hujše, spraval sem v zadrego vse one prijatelje socialiste in ljudovce, ki so se bili zavzeli za naše zadruge. En cel mesec sem se trudil, pisaril in delal, da se obrekovanje zavrne.

Zato sem moral iz Rima v Trst na glavni civilni komisariat, potem k zakladnemu nadzorniku Cappellu. In zopet v Rim. Trud je vodil do uspeha in zopet je zasnil žarek upanja.«

In vendar je poslanec Šček še kolebal, predno se je odločil, da zahteva le delno izmenjavo denarja. Mislil si je: »Prešibek sem, da bi čez pet stopnic hkrati skočil. Zato bom stopil najprej na prvo in ko bom na prvi stal, pojdem na drugo.

»Da bi pa ne mislili, da sem se za to odločil sam, brez slovenskih tovarišev, povem, da je to sklep vsega kluba. Dr. Podgornik, ki je predsednik kluba slovenskih poslancev, in pa gospod Lavrenčič sta v tem smislu intervenirala pri ministru De Navi. Še boljši dokaz za to je sledeče pismo dr. Podgornika, name naslovljeno.

»Na tozadevno vprašanje gospoda dr. Agneletta sem sporočil Zdržni zvezi v Trstu, da smo v decembrskem zasedanju intervenirali v ministrstvu zaradi izmenjave denarja na sploh. Takrat smo zlasti uporabili slučaj Goriške zveze, katere ugodna rešitev naj bi bila prejudicialna tudi za vse druge slučaje. Po ugodni rešitvi slučaja Goriške zveze bo treba nadaljevati akcijo za druge zavode.«

Zahtevali smo izmenjavo za Goriško zvezo kot organizacijo, ki je bila doslej največ storila in ki je edina kaj resnega ukrenila.«

SOCIALISTI IN OSTALI

»A vse to je bilo premalo. Obrnil sem se na poslanske klube. Imam še prepis pisma, ki sem ga poslal tovarišem socialistom, katerih je bilo 126. Glasi se:

»Vodstvu socialistične skupine v zbornici. V novih pokrajinah obstoji mnogo posojilnic po sistemu Reiffeisen, katerih člani so izključno mali kmetje, delavci in mali obrtniki. Centrala teh zadrug je bila v Ljubljani, kjer so imele naše zadruge svoje prihranke v zalogi.

Ko so italijanske čete zasedle našo pokrajino, je najvišje poveljstvo 31. 3. 1919 izdalo odlok glede izmenjave avstrijske valute v laško po ključu 60 od sto. In zares se je izmenjal Trentincem in Tirolcem že 1919 ves denar, ki je ležal v inozemstvu. Denar naših zadrug je pa še vedno onstran meje in doslej vlada ni dovolila, da se izvrši, kar je sama v odloku zahtevala.

Zadruge se nahajajo kajpada v obupnem položaju, ker je njih kapital mrtev. Krivica, ki nam jo dela vlada, je še očitnejša, če pomislimo, da v odloku od 27. novembra 1919 terja vlada od zadrug, da izplačujejo upnikom za vsako krono 60 laških stotink. Zadruge gredo polomu naproti. Z ozirom na navedene razloge in ker gre za koristi ubogega ljudstva, naprošam klub, da se zavzame na merodajnih mestih, da se krivica odpravi...«

»Z vsi hvaležnostjo sem dolžan priznati, da je klub storil več kot svojo dolžnost. Nisem se omejil na to, da sem se obrnil na obe največji stranki kot celoti, temveč sem njune posamezne člane posebej in večkrat obdelaval. Posredovali so za nas poslanec Degasperi, Miglioli in skoro vsi ljudovci.

Vzporedno s propagando v Rimu se je vršilo delo v domovini, da bi imela agitacija v Rimu večjo oporo. In to vse po določenem akcijskem načrtu. Shodi, sestanki, resolucije, pisma, telegrami, pritiski na civilne komisarje so bili na dnevnem redu. Hvaležno se spominjam gospoda Doktoriča, dr. Bitežnika in dr. Besednjaka, ki niso nikdar odrekli svoje pomoči.

Vlada je odredila, da se izmenja 1,800.000 lir. To je bil uspeh primernega načrta in vztrajnega dela. Korak naprej, ki je moral razveseliti vse one, ki so jim pri srcu koristi našega ljudstva.«

(Dalje)

BITKA PRI SISKU

5.

I. STEKLASA

Turjaški pa ga je prosil v imenu božjem, da naj ga ne sili k takemu koraku, ki bi ugonobil njega in njegove oklepnike. Potemtakem naša vojska gotovo ni bila pripravljena, niti dosti številna, da bi bila mogla z uspehom udariti na sovražnika, in Andrej Turjaški je moral biti silno previden vojskovodja, ki je znal vojno silo obeh strani dobro presoditi. Spustiti se v boj, pa biti potolčen je mnogo hujše kot se z zbrano vojsko vrniti ter pričakovati boljše priložnosti za srečen uspeh. Da so zaradi tega ravnanja mnogo vpili na generala, je popolnoma razumljivo; saj se je ravno tako zgodilo tudi Herbartu Turjaškemu, ko ni hotel leta 1565. napasti Turkov pri Krupi, kjer so se bil dobro utaborili z dvakrat večjo vojsko. Pa kdo bi ga mogel dolžiti bojzljivosti? Saj je ravno zaradi svoje velike hrabrosti našel v boju pri Budačkem smrt. In tako nam bo pokazala tudi bitka pri Sisku, da je bil Andrej hraber, toda previden vojskovodja.

Priznati pa vendar moramo, da je pri tej priložnosti zares nesloga mnogo zakrivila, in da ni čudno, če je sovražnik izvedel svojo prvo namero, ko je dokončal zgradbo nove petrinjske

trdnjave. Dan pred tem je slavil Hasan srečno dogotavljanje tega zidanja. Z godbo je obšel v svečanem sprevedu trikrat ta novi grad, a z nasipov je dal streljati iz topov, da se je razlegalo daleč po okolici. Zvečer pa je pripravil vojski v taboru obilno gostijo, pri kateri se je sam Hasan posebno dobro zabaval s cigansko godbo. Že drugi dan se vzdigne iz tabora, potem ko je pustil do 1000 vojakov v petrinjski trdnjavi in do 200 v hvastovski, ter se odpravi v Kostajnico. Tukaj je razpustil del svoje vojske, a mu naročil, da se ima v enem mesecu zopet zbrati. Drugega delu je pa zapovedal, da napravi most preko Kolpe in da pripravi vse, kar bo potreboval, ko se povrne. S tretjim oddelkom vojske pa se napoti sam proti bihački trdnjavi. Nato se vzdigne tudi naša vojska ter se povrne domov.

Medtem ko je Hasan ob'egal Bihač, je drugi vojaški oddelek gradil most čez Kolpo. Ko je padel Bihač, je prodiral Hasan proti Kostajnici, nato proti Sisku. Isti dan, 16. julija, je sovražnik že pridrl do novega mosta. Tu bi ga bi'la mogla naša vojska ustaviti, če bi bila složna. Na žalost se je pa zgodilo drugače. Zaradi izdajstva nekega Vojniča je turški poveljnik dobro poznal stanje naše vojske ter se je odločil, da jo bo takoj napadel. Dne 19. julija je šlo čez most 15.000 Turkov proti banovi vojski, ki je štela komaj 2000 mož.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Olimpijske igre

XVIII. olimpiada je v središču zanimanja športnega sveta in po vsem svetu sledijo poteku tekmam, ki dosegajo zdaj višek. Nastopi so zelo borbeni in tekmovalci dosegajo izredne izide.

Od dvajsetih športnih panog so se že zaključile tekme sedmih disciplin, in sicer v plavanju, v waterpolu, v rokoborbi tako prostega kot grško-rimskega sloga, v veslanju, v dviganju uteži in v modernem peteroboju. V želji, da je pregled popolnejši, si bomo v tej številki ogledali samo izide v teh športih.

PLAVANJE

Tekmovalci iz ZDA so letos dosegli velik uspeh, saj so bili prvi v 16 tekmah od 22, ki so bile na sporedu. Štiri zmage so dosegli tekmovalci iz Avstralije ter po eno tekmovalci iz Sovjetske zveze in Nemčije.

Oglejmo si posamezne tekme moških disciplin. Na 100 m prosto je bil Amerikanec Schollander z izredno lahkoto prvi (53"4); drugi in tretji sta bila Anglež McGregor ter Nemeec Klein. Razočarala sta tako Amerikanec Illman (4.) in Francoz Gottvalles (5.), svetovni rekorder skupno s Clarkom. Schollander je potrdil svojo premoč tudi v tekmi na 400 m; postavil je celo nov svetovni višek 4'12"2. Durgi je bil presenetljivi Nemeec Wiegand, tretji Avstraljanec Wood.

Zmaga Avstralije na 1500 m. Prvi je bil Windle, drugi Nelson (ZDA) in tretji Wood (Avstralija). Avstralija je bila uspešna tako na 200 m prsno (1. O'Brien s svetovnim viškom: 2'27"8) kot na 200 m metuljček (1. Berry s svetovnim viškom 2'5"6). Na 200 m hrbtno uspeh ZDA (1. Graef s svetovnim viškom 2'10"3). Amerikanec Roth je bil prvi na 400 m mešano, seveda z novim svetovnim viškom 4'45"4. Velik uspeh ZDA v štafeti: 4x200 m (s svetovnim viškom 7'52"1 v postavi Clark, Saari, Illman in Schollander) in v 4x100 m mešano (svetovni višek s časom 3'58"4 v postavi Mann, ki je dosegel svetovni višek tudi na 100 m hrbtno s časom 59"6. Craig, Schmidt in Clark).

V skokih v vodo sta zmagala Amerikanca Sitzberger (3 m) in Webster (10 m). Razen Italijana Di Biasija, ki je bil drugi na 10 m, so si vse ostale kolajne osvojili predstavniki ZDA.

Med ženskami je v skokih na 3 m bila prva Nemka Kramer, medtem ko na 10 m je prvo mesto zasledla Američanka Lesley-Bush pred Kramerjevo.

V plavanju na 100 m je premočno zmagala Avstralijanka Fraser pred Stouderjevo (ZDA). Američanka Duenkel je zmagala na 400 m, njena rojakinja De Varonove la na 400 m mešano. V obeh omenjenih disciplinah so plavavke ZDA osvojile vsa tri prva mesta. Tako na 100 m metuljček (1. Američanka Stouder 1'4"7) kot na 100 m hrbtno (1. Američanka Ferguson 1'7"7) sta padla svetovna viška. Tudi Sovjetska zveza je požela eno zmago, in sicer s Prosumenšikovno na 200 m prsno. Ameriške tekmovalke so zmagale s svetovnimi viški tako v štafeti 4x100 m (4'3"8) kot v štafeti 4x100 m mešano (4'3"9).

Plavavci so porušili 14 svetovnih viškov (nadlo je tudi 12 evropskih), da ne govorimo o olimpijskih rekordih.

Če seštejemo osvojene kolajne (v oklepaju zlate, srebrne in bronaste), dobimo naslednjo vrednostno lestvico: 1. ZDA (16-10-11) 121 točk, 2. Avstralija (4-1-4) 27, 3. Nemčija (1-2) 22, 4. Sovjetska zveza (1-1-3) 11, 5. Nizozemska (0-2-1) 7, 6. Italija, Francija in Vel. Britanija (vse 0-1-0) 3 točke in 9. Japonska (0-0-1) 1 točko.

WATERPOLO

Tekme v tem športu so bile tako pretirano bojovite, da so se večkrat spreminjale v skupni pretep. Waterpolo mislijo izbrisati iz olimpijskega programa tudi iz razloga, ker ni opaziti skupnega izboljšanja. Za zlato kolajno se bori le nekaj držav, medtem ko je ta šport drugod na preveč nizki ravni.

Glavni favoriti so z lahkoto zmagali v izločilnih tekmah. Madžarska je premagala ZAR (11:1) in Belgijo (5:0), Sovjetska zveza Avstralijo (6:0) in Nemčijo (3:2), Jugoslavija ZDA (2:1), Nizozemska (7:2) in Brazilijo (8:0) in Italija Romunijo (4:3) in Japonsko (5:3). V polfinalu je Sovjetska zveza premagala Italijo (2:0), igrala neodločeno z Romunijo (2:2) in bila prva v svoji skupini. Italija z

zmago nad Nemčijo (2:1) je vseeno prišla v finale. V drugi skupini je Madžarska zaigrala neodločeno z Jugoslavijo (4:4) ter premagala s tesnim 6:5 Nizozemsko. Jugoslavija je prišla v finale z zmago nad Belgijo (2:2). V finalu so upoštevali tako izid Sovjetska zveza-Italija 2:0 kot neodločen izid (4:4) med Jugoslavijo in Madžarsko. V drugem kolu sta bili zmagoviti tako Madžarska (z zmago nad Italijo 3:1) kot Jugoslavija (zmaga nad Sovjetsko zvezo 2:0). Za končno zmago je bil odločilen količnik golov. Madžarska je premagala Sovjetsko zvezo z izidom 5:2, tekmi med Jugoslavijo in Italijo je pripadla zmaga jugoslovanskim waterpolistom (2:0), toda z golom, ki so ga Italijani prav v zadnjem trenutku tekme zabili Jugoslovanom, so ti izgubili zlato kolajno. Prva je bila Madžarska s količnikom golov 1,71, druga Jugoslavija s količnikom 1,60. Najboljši strellec je bil Madžar Rusoran, ki je zabil 11 golov.

Vrstni red: 1. Madžarska, 2. Jugoslavija in 3. Sovjetska zveza.

ROKOBORBA PROSTEGA SLOGA

V tej športni panogi, ki se je prva končala, so največ zlatih kolajn dobili prav Japonci (osvojili so tudi eno bronasto). Bili so nepremagljivi v najlažjih disciplinah. Velik uspeh so imeli letos Bolgari, ki so si osvojili dve zlati, dve srebrni in eno bronasto kolajno. Tudi rokoborci iz Sovjetske zveze so se častno izkazali, saj so bili dvakrat prvi, enkrat drugi ter dvakrat tretji. Manj uspešni so bili Turki, čeprav so dobili eno zlato, tri srebrne in eno bronasto kolajno, če upoštevamo, da so v Rimu leta 1960 bili kar petkrat uspešni. Razočarale so tudi ZDA (v Rimu dve zlati), ki so dobile le eno bronasto medaljo.

Če upoštevamo letošnje uspehe in seštejemo kolajne, dobimo naslednjo lestvico: 1. Bolgarija 17, 2. Japonska 16, 3. Sovjetska zveza in Turčija 15, 5. Koreja in Nemčija 3, 7. Iran 2 in 8. ZDA 1.

Letošnji olimpijski prvaki so: mušja — Yoshida (Jap.), bantam — Eetake (Jap.), peresna — Watanabe (Jap.), lahka — Dimov (Bolg.), srednje-lahka — Ogan (Turč.), srednja — Gardijev (Bolg.), srednjetežka — Medved (SZ) in težka — Ivanitski (SZ).

MODERNI PETEROBOJ

Zelo zanimive so bile tekme v modernem peteroboju. Na prvo mesto se je uvrstil Madžar Ferenc Torok, ki je zmagal v sabljanju, z 5116 točkami. Takoj za njim sta se uvrstila predstavnika Sovjetske zveze Igor Novikov (5. v sabljanju, 2. v streljanju in 5. v plavanju) in Albert Mokeev (1. v streljanju in v teku). V plavanju je zmagal Šved Jansson (uvrstil se je na 8. mesto v skupni lestvici), v iahanju pa Mehikaneec Flores, ki se nato ni uvrstil med prvih petnaest. V lestvici ekip je bila prva Sovjetska zveza (14.961 točk) pred ZDA in Madžarsko. Največ kolajn (1-1-1) si je tako osvojila Sovjetska zveza.

Po številu kolajn je lestvica naslednja: 1. Sovjetska zveza 9, 2. Madžarska 6 in 3. ZDA 3.

ROKOBORBA GRŠKO-RIMSKEGA SLOGA

V grško-rimski rokoborbi sta si največ zlatih kolajn osvojili Japonska in Madžarska, obe po dvakrat prvi. Tudi Sovjetska zveza je žela precejšnje uspehe: zmagala je sicer samo enkrat, nabrala pa si je tri srebrne in eno bronasto medaljo. V Rimu so si Rusi osvojili tri prva mesta. Tudi Bolgari so bili uspešni, saj imajo eno zlato in dve bronasti. Odlikovala se je tudi Jugoslavija, ki je zmagala v srednji (1. Simić) in si deli drugo mesto v peresni kategoriji (2. Martinović skupno z Rusom Ruruarom).

Razočarani so Turki, ki so si v Rimu osvojili tri zlate kolajne: letos v Tokiu so bili samo enkrat prvi. Pohvale vreden je bil nastop Romunov in Švedov.

Olimpijski zmagovavci so: mušja — Hanahara (Jap.), bantam — Ichiguchi (Jap.), peresna — Polvak (Madž.), lahka — Avaz (Turč.), srednje-lahka — Kolesov (SZ), srednja — Simić (Jug.), srednjetežka — Alexandrov (Bolg.) in težka — Kozma (Madž.).

Olimpijski zmagovavci so: mušja — Hanahara (Jap.), bantam — Ichiguchi (Jap.), peresna — Polvak (Madž.), lahka — Avaz (Turč.), srednje-lahka — Kolesov (SZ), srednja — Simić (Jug.),

srednjetežka — Alexandrov (Bolg.) in težka — Kozma (Madž.).

Če seštejemo kolajne, dobimo naslednjo vrednostno lestvico: 1. Sovjetska zveza 15, 2. Bolgarija 11, 3. Japonska in Madžarska 10, 5. Jugoslavija 8, 6. Romunija in Turčija 5, 8. Švedska 4, 9. Češkoslovaška in Nemčija 3.

DVIGANJE UTEŽI

Sovjetska zveza je žela velik uspeh v tej športni panogi, saj si je osvojila štiri zlate kolajne in tri srebrne. Zlato kolajno so si osvojili tudi Poljaki (hkrati tudi tri bronaste), Japonci (dve bronasti) in Čehoslovaki. Madžari so bili deležni dveh srebrnih kolajn in ene bronaste, Američani pa so si osvojili le eno srebrno in eno bronasto (v Rimu so imeli tudi eno zlato). V tej športni panogi so tekmovalci porušili kar 14 svetovnih viškov in izenačili štiri od 28 možnih. Posebno blesteči so bili Rus Vahinin v bantam kategoriji, Japonec Miyake v peresni, Poljak Baszanovski v lahki, Čeh Zdrzila v srednji ter Rus Goloarov v srednjetežki in Zabolinski v težki; vsi ti zmagovavci so potolkli vsak po dva svetovna viška. Potolkel je Rus Vlassov (uvrstil se je na drugo mesto), ki je sodil med glavne favorite v težki kategoriji.

Zlate kolajne so osvojili: bantam — Vahinin (SZ), peresna — Miyake (Jap.), lahka — Baszanovski (Polj.), srednja — Zdrzila (CSR), srednjetežka — Plukfeide (SZ), lahkotežka — Goloarov (SZ) in težka — Zabolinski (SZ).

Lestvica: 1. SZ 29, 2. Poljska 8, 3. Madžarska in Japonska 7, 5. CSR 5, 6. ZDA 4 in 7. Vel. Britanija 3.

VESLANJE

Letošnji veliki favoriti so bili Nemci, ki so bili v Rimu trikrat prvi. V Tokiu je Nemčija razočarala: osvojila si je samo eno zlato kolajno (dobila je dve srebrni in eno bronasto). Tudi Sovjetska zveza, ima dve zlati kolajni, ni posebno zablestela. Odlikovali so se veslači iz ZDA, ki so dvakrat zmagali, bili enkrat drugi in enkrat tretji. Pomembne zmage so dosegli veslači Danske in Kanade. Razočarali so Francozi in Italijani (imajo po eno srebrno kolajno), isto bi lahko rekli o Čehoslovaki (dvakrat tretja, čeprav je v Rimu bila enkrat prva). Razočarali so tudi Jugoslovani, od katerih smo upali vsaj bronasto kolajno.

Letošnji zmagovavci so: skiff — Sovjetska zveza, double — Sovjetska zveza, dvojec brez kr. — Kanada, dvojec s kr. — ZDA, četverec brez kr. — Danska, četverec s kr. — Nemčija in osmerec — ZDA.

Lestvica: 1. ZDA 14, 2. Nemčija 12, 3. Sovjetska zveza 10, 4. Danska, Kanada in Nizozemska 5, 7. Francija, Italija in Vel. Britanija 3, 10. CSR 2 in 11. Švica 1.

— dt —

OLIMPIJSKI MOZAIK

- *Gledavci nogometnih tekem vztrajno ploskajo vsakokrat, ko sodnik zažvižga. Ker večina Japoncev ne pozna pravil, misli, da je dostojno tako podraviti vsako sodnikovo odločitev. Zanimivo je tudi, da se gledavci smejejo, ko novometoški udari žogo z glavo, in odobrijo vsak močan strel, ne glede na položaj igralca, če je ta pred vrati ali na sredini igrišča.*
- *Ko se tekme končajo, se pojavi na električnih tablah beseda »oyasumi« — japonsko: lahko noč!*
- *Ko prireditelji predstavljajo nastopajoče tekmece, vedno izgovore besedo »sans«, kar pomeni: prečastiti gospod.*
- *Joet, francoski rokoborec, je bil po štirih zmagah končno nremagan. Poraz ga ni razžalostil, nasprotno, bil je še zadovoljen. Izjavil je: »Zdaj končno lahko jem. Bil sem na meji kategorije in v strohu, da se ne odebelim, sem jedel samo kruh in šunko ter pil samo vodo.«*
- *Schollander je vesten študent medicine. Zelo liubi slikarstvo in posebno Picassa in Van Gogha. Zelo vesten je tudi v vajah, saj prenlava doma v bazenu Santa Clara v Kaliforniji vsak dan po več kilometrov.*
- *V waterpolski tekmi med ZDA in Nizozemsko sta nastopila tudi brata Van Dorp. Zanimivo je to, da je prvi brat dober napadavec Nizozemske, drugi pa odličan vratar ZDA. Vrtar ZDA je seveda branil tudi kazenski strel, ki ga je streljal brat. Izjavil je, da preveč dobro pozna svojega brata, da bi ga ta prevaril.*
- *Filipinec Villas je premagal s k. o. Finca Karmena ter takoj pokleknil v kotu in začel jokati. Zbal se je, da je ubil nasprotnika, ker je ta dolgo ležal nepremičen.*

ZA
V
NAŠE
NAJMLAJŠE

30

B
A
R
E
E
E

Po povesti
O. Curwooda
riše
Miki Muster

181. Nepeesa je stekla naravnost demov, k Bareeju, ki ga je bila pustila samega. Privezala ga je z jermenom k mizi in ves ta čas se Baree niti premaknil ni. Sele takrat, ko je Nepeesa odprla vrata in stopila k njemu, se je zganil. Čudovito, srečno čustvo ga je prevzelo. Pomahal ji je z repom v pozdrav, položil glavo na tla in nežno zacvilil.

182. V tka vrba je radostno vzkliknila in ga objela. Ta dotik je Bareeja vznemiril. Zadrhtel je in Nepeesa je to začutila. Začela ga je lahko božati po glavi in hrbtu. Bareeju je bilo tako lepo, da se še dihati ni upal in so se mu oči same od sebe zapirale. Predramil ga je njen glas: »Oh, Baree, zakaj nisi večji, da bi me branil pred njim!«

183. Vendar Nepeesa ni bila prestrašena. Že med tem, ko je očitavala jermen od mize, se je zadovoljno smehljala. Misli je na McTaggarta, videla ga je, kako nerodno kobaca po vodi kot velika riba. Dvignila je Bareeja pod roko in zastokala: »O, kako si težak! Pa te bom vseeno nosila, ker moram teči. Mudi se nama, trgovca ne smeva srečati!«

184. Nepeesa je stekla na prosto in pohitela proti gozdičku za hišo. Pod roko ji je opletal Baree, ki ga je stiskala k sebi kot težko, v sredini prepognjeno vrečo. Če bi mogel Baree govoriti, bi gotovo potožil, da se zares počuti kot vreča. Kljub temu pa se ni hotel osvoboditi iz njenih rok. Končno je Nepeesa zaboleta roka.

185. Ustavila se je in položila Bareeja na tla, v rokah pa je trdno držala jermen, s katerim je bil privezan okrog vratu. Bala se je, da ji bo hotel pobegniti in pazljivo ga je opazovala. Ko se Baree ni premaknil od nje, se je razveselila: »Ne, Baree, vem, ti mi ne boš pobegnil! Ostal boš pri meni, hodil boš z menoj!« Lahno je nategnila jermen.

186. Jermen je Bareeju stisnil vrat. Spominjal ga je na Mc Taggartovo zanko in zato je nanj tiho zarenčal. Nepeesa je popustila in ga spet dvignila v naročje. Se dvakrat je poskušala učiti Bareeja hoditi, potem je morala odnehati. Baree ni maral jermena, popadel ga je z zobmi. Nasmejala se mu je, ga dvignila in odnesla dalje.